

LANDBOUW-ECONOMISCH INSTITUUT

'S-GRAVENHAGE - TELEFOON 72.26.36 - 244444444444444444

NIEF VOOR PUBLICATIE.

RAPPORT NO. 11.

ONDERZOEK NAAR DE VERMOEDELIJKE KOSTPRIJZEN VAN CONSUMPTIEAARDAPPELEN
OOGSTJAAR 1942.

INLEIDING.

In rapport No. 7 betreffende een onderzoek naar de kostprijzen van de voornaamste akkerbouwproducten in het oogstjaar 1942 kwamen alleen voor de Veenkoloniën en het Zandgebied van Overijssel berekeningen voor over aardappelen. Voor den kleigrond stonden ons zoo weinig gegevens ter beschikking, dat wij van een behandeling in rapport No. 7 meender te moeten afzien.

Dezzen Directeur-Generaal der Voedselvoorziening werd ons eenigen tijd geleden verzocht te probeeren op korten termijn althans een onderzoek in te stellen naar de onderlinge verhouding der kostprijzen per 100 kg. van de belangrijkste consumptie-aardappelsorten. Het resultaat van dit onderzoek is vastgelegd in gedeelte A van dit rapport.

De onderbedrijfsorganisatie voor aardappelen riep op het eind van het vorige jaar de hulp in van het L.E.I. voor het verschaffen van kostprijsberekeningen over consumptie-aardappelen. Met behulp van bestuursleden van deze organisatie kon inzage verkregen worden van zelfstandig gevoerde boekhoudingen van eenige groote bedrijven in Zeeland. Gecombineerd met gegevens van eenige andere bedrijven hebben wij gepoogd tenminste eenig oriënterend cijfermateriaal te verstrekken, dat in gedeelte B van dit rapport is samengevat.

De resultaten van beide onderzoekingen vullen elkaar aan bij het komen tot de conclusies.

A. BEREKENING VAN HET VERSCHIL IN DE KOSTPRIJZEN VAN ENKELE CONSUMPTIEAARDAPPELRASSEN VOOR HET OOGSTJAAR 1942.

In de Verslagen vande Bedrijfsstudiegroepen, samengesteld door den Rijkslandbouwconsulent voor Noordelijk Groningen, over de oogstjaren '35 t/m '39 zijn 10 waarnemingen van de productiekosten van aardappelen opgenomen, waarvan slechts in 6 gevallen de knolopbrengst is genoteerd. Bij geen der waarnemingen is een onderscheid in de verschillende rassen gemaakt. Op grond van dit geringe empirische materiaal is er bij het samenstellen van het rapport No. 7 over de akkerbouwproducten oogst 1942 dan ook van afgezien om den kostprijs van aardappelen in Groningen te berekenen. De berekening van het verschil in den kostprijs van enkele rassen kon thans evenmin geschieden met behulp van uitsluitend empirisch materiaal 1).

De methode.

In de hieronder gevolgde methode konden niettemin de gemiddelde kosten dezer 10 waarnemingen, evenals de productiekosten van aardappelen op 10 resp. 6 gemengde zandbedrijven in Oost- resp. West-Overijssel over het boekjaar 1938/'39 (rapport No. 7 bijl. XVI e.v.) als basis dienen.

Volgens deze methode is, uitgaande van bepaalde veronderstellingen, de grootte van het verschil in die productiekosten die in het algemeen voor de verschillende rassen verschillend zijn, nagegaan. Aldus is de onderlinge verhouding van de v.d. totale kosten van enkele rassen bepaald. Eveneens is de onderlinge verhouding v.d. knolopbrengst vastgesteld. Het quotiënt dezer beide verhoudingscijfers geeft de verhoudings-

Het berekende verschil in productiekosten is gesteld tegenover de totale "standaardkosten" welke voor kleigrond gelijkgesteld zijn aan de gemiddelde kosten der bovengenoemde 10 waarnemingen en voor zandgrond aan het gemiddelde van de totale kosten per ha. in Oost- en West-Overijssel.

1) De productiekosten van enkele bedrijven uit Zeeland en Noord- en Zuid-Holland (zie B) kwamen pas in ons bezit, toedit gedeelte van het rapport klaar was.

/getallen voor den kostprijs per eenheid.

L1
11A

Bij de verhouding der knolopbrengst is het ras Eigenheimer als basis genomen. Strikt genomen zouden ook t.a.v. de kosten de empirische kosten van Eigenheimer als basis moeten dienen. Het lijkt ons geen bezwaar bij gebrek aan deze laatste cijfers voornoemde standaardkosten te gebruiken. Daar de afwijking der kosten (zie bijlage X kol. 10) maximaal 1% bedraagt, zou een afwijking tusschen de gebruikte totale kosten en de werkelijke totale kosten van Eigenheimer van bv. f.50.- per ha. slechts een fout geven van f.5.50 per ha., d.i. slechts 0.6% van de totale kosten. Daar bovendien de Eigenheimer het meest verbouwde ras is, is het aannemelijk dat de productiekosten in Groningen zoowel als in Overijssel grootendeels op dit ras betrekking hebben.

De gegevens:

1. De opbrengst.

De verhouding van de knolopbrengst der verschillende rassen is ontleend aan de "Zeventiende beschrijvende rassenlijst", uitgegeven door het Instituut voor Plantenveredeling. Daarbij is de opbrengst van Eigenheimer als basis genomen. (bijlage X kolom 1)

Deze verhoudingsgetallen zijn voor de uiteindelijke berekening omgerekend in verband met het verschillend percentage dat voor consumptie geschikt is. In bijlage XI zijn de gegevens van de Akkerbouw-Centrale, betreffende de aftrek van het percentage niet voor consumptie geschikte aardappelen weergegeven; aldus konden de nieuwe verhoudingscijfers (kolom 11) worden becijferd. De percentages hadden alleen betrekking op oogst 1941, zoodat ze in het algemeen abnormaal hoog zijn te noemen. Derhalve zijn de gegevens van Noord-Brabant, waar ze relatief laag waren, aangehouden.

Hierna is becijferd de hoeveelheid in kg. per ha. die voor elk ras, tegen f.2.50 per 100 kg., als opbrengst van de totale kosten afgetrokken moet worden, teneinde tot de totale kosten van de voor consumptie geschikte hoeveelheid te komen. (kolom 9). Er is hierbij uitgegaan van 25.000 kg. per ha. voor kleigrond en 22.000 kg. per ha. voor zandgrond.

2. De kosten.

De totale kosten, omgerekend voor oogst 1942, voor de Groninger Noordelijke Bouwstreek zijn vermeld in bijlage IX; en bedroegen inclusief f.100.- ondernemersloon per ha. f.861.-. Het gemiddelde van Oost- en West-Overijssel bedroeg f.625.- per ha. (Rapport No. 7, bijlage XVII). Het verschil in kosten.

Hiervoor geldt dezelfde opmerking over de afwijking tusschen de aan bovengenoemde Verslagen ontleende basiscijfers en de werkelijke kosten voor Eigenheimer die hierboven reeds voor de totale kosten werd gemaakt.

De kostenelementen.

- a. Er is verondersteld dat de meerdere resp. mindere kosten van het rooien evenredig waren met de helft van de meerdere resp. mindere knolopbrengst.
- b. De opneming van de hoeveelheid stikstof door het gewas en daarmee ook de kosten van de stikstofbemesting is evenredig met de knolopbrengst verondersteld.
- c. Om het verschil in de kosten van pootgoed te berekenen is uitgegaan van het prijzenschema voor pootaardappelen, d.d. 8 December 1941 van de Nederlandsche Inkoopcentrale van Akkerbouwproducten en van de eveneens door deze Centrale verstrekte gegevens over de hoeveelheid pootgoed (in kg.) per ha. voor de verschillende rassen. Deze laatste cijfers gelden voor geheel Nederland, zoodat geen onderscheid naar grondsoort gemaakt kon worden. De hoeveelheid is omgerekend tegen de maximum telersprijs van klasse C (kleigrond), resp. klasse N (zandgrond); deze kosten zullen dan de totale kosten van aangekocht pootgoed uit de duurdere klassen en die van het gebruik uit eigen bedrijf benaderen.
- d. Naar het verschil in de kosten van ziektebestrijding zijn inlichtingen ingewonnen bij den Rijkslandbouwconsulent voor Drenthe en bij enkele bedrijven. Hieruit bleek, dat deze kosten voor den zandgrond practisch nog zijn te verwaarlozen.

Het totale verschil dezer 4 kostengroepen is in kolom 7 weergegeven.

De totale opbrengst aan Eigenheimer van

Zet was niet mogelijk, om het nadeel van het risico dat is gelegen in de wisselvallige opbrengst van bepaalde rassen in een geldbedrag tot uitdrukking te brengen. Met dit element zal derhalve met het vaststellen der prijzen alsnog rekening gehouden moeten worden.

De resultaten.

Onderstaande tabel geeft de onderlinge verhouding der kostprijzen aan (bijl. X kolom 12). Aan het einde van dit rapport is ter oriëntering ook de reeks van absolute prijzen dezer rassen weergegeven.

Hierbij dient opgemerkt dat de soorten die in bovenstaande berekening konden worden opgenomen typische klei-aardappelsoorten zijn. Deze soorten behoren niet alle op zandgrond thuis.

Het groote verschil tusschen Alpha op klei- en zandgrond valt hieruit te verklaren dat de verhouding der knolopbrengst 118, resp. 102 bedraagt, terwijl bovendien de verhouding van het percentage dat niet voor consumptie geschikt is, op den zandgrond ongunstiger zou zijn.

Verhouding van de kostprijzen.

<u>Ras.</u>	<u>Kleigrond</u>	<u>Zandgrond.</u>
1. Zeeuwsche Blauwe	116	-
2. Roode Star	107	110
3. Bevelander	107	113
4. Furore	103	108
5. Eigenheimer	100	100
6. Bintje	94	98
7. Industrie	93	95
8. Alpha	88	107

B. EENIGE GLOBALE BEREKENINGEN OVER DEN VERMOEDELIJKEN KOSTPRIJS VAN CONSUMPTIE-AARDAPPELEN OP KLEIGROND VOOR OOGST 1942.

Het materiaal, dat ten grondslag ligt aan deze berekeningen heeft ondanks vele onvolkomenheden voor het beoogde doel toch de groote verdienste, dat het aan de werkelijkheid ontleend is, dat het gelicht is uit betrouwbare boekhoudingen.

In de bijlagen I t/m VI zijn de kosten van 6 bedrijven in guldens per ha. behouden land opgesteld. De bedrijven No. 42 en No. 53 worden geadministreerd door den Accountantsdienst; het bedrijf B is een type-bedrijf, waarvan de boekhouding wordt bijgehouden door het boekhoudbureau der Zeeuwsche Maatschappij van Landbouw; terwijl de gegevens van de bedrijven C, D en E zijn ontleend aan de op die bedrijven zelfstandig gevoerde kostprijsboekhoudingen.

De onvolkomenheden hebben betrekking op:

1. Een zeer gering aantal bedrijven, terwijl deze zeer waarschijnlijk tot de in economisch opzicht allerbeste moeten worden gerekend.
2. Het aantal basisjaren is gering en verschillend. Voor bedrijf B drie jaren, nl. 1937, 1938 en 1939; voor de bedrijven No 42 en 53 alleen 1939 en voor C alleen 1941, terwijl voor D en E 1939 en 1940 beschikbaar waren. Bij de herleiding van de kosten tot het huidige niveau geeft dit allicht aanleiding tot onnauwkeurigheden.
3. Een voor ons doel onvoldoende splitsing van de kosten naar soort, waardoor de voorcalculatie een globaler karakter krijgt. Doordat de indeeling der kosten ook niet uniform is, is vergelijking van sommige kostengroepen van de verschillende bedrijven onderling ook niet goed mogelijk.
4. Een voor ons doel onvoldoende splitsing van de kosten naar productie-stadium, waardoor de kosten van bewaring en aflevering niet in alle gevallen konden worden geëlimineerd.
5. In eenige bedrijven is de aardappelteelt mede gericht op de verkrijging van goedgekeurd pootgoed. Dit brengt belangrijk hogere kosten mede voor pootgoed en arbeid, waartegenover in den regel ook hogere baten staan, dan bij uitsluitenden afzet voor consumptie-doeleinden. Op de bedrijven 42 en 53 speelt de aardappleselectie een rol; in beide gevallen staat onder de kosten in het basisjaar een bedrag voor keurloon. Op de andere bedrijven is de teelt vrijwel geheel op consumptie-doeleinden gericht.

Het behoeft na de opsomming van deze onvolkomenheden geen betoog, dat de berekeningen, die uitgaande van dit materiaal zijn opgesteld, een globaal karakter dragen waaraan slechts eenige oriënteerende waarde gehecht kan worden.

In verband met het uiteenlopende en op enkele punten onvolledige materiaal komt het ons gewenscht voor eenige correcties aan te brengen, die wij in het onderstaande zullen trachten te motiveeren en die tevens in de kostenopstellingen in een aparte kolom zijn vermeld.

a. De waardeering van het pootgoed.

Ook indien enkel voor consumptie doeleinden aardappelen worden geteeld, heeft men in doorsnee elk jaar behoefte aan gedeeltelijke verversching van het pootgoed door aankoop van goedgekeurd pootgoed. In bijlage VII is een overzicht weergegeven van den Nederlandschen Algemeenen Keuringsdienst, waarop is aangegeven welk gedeelte van het totaal oppervlak gemiddeld met goedgekeurd pootgoed is bezet. De waardeering van het aangekochte pootgoed levert weinig moeilijkheden op. Hiervoor kan men waarschijnlijk het beste den prijs van de poters in de C-klasse nemen. De waardeering van het pootgoed uit eigen bedrijf kan meer uiteenloopen. Men kan hiervoor den marktprijs nemen, maar is dan evenwel ook verplicht onder de baten een gelijksoortig bedrag voor uit eigen gewas afgezonderd pootgoed op te voeren. Onder de huidige omstandigheden mag men waarschijnlijk wel aannemen, dat het pootgoed voor het grootste deel aan de consumptie-aardappelen - en dus niet aan de benedenmaatsche aardappelen - wordt onttrokken.

Het eenvoudigste is dan om als prijs voor het pootgoed uit eigen bedrijf den prijs van de consumptie-aardappelen in het voorjaar te nemen. Dat is dus voor 1942 ongeveer f.4.50 per 100 kg.

Voor pootgoed is respectievelijk in rekening gebracht:

Bedrijf:	No.42	No.53	B	C
Bedrag:	f. 107.67	f. 198.60	f. 52.02	f. 45.92

Alleen op bedrijf No.53 is de post pootgoed extra hoog door de pootgoedteelt. Op de bedrijven B en C is in het basisjaar uitgegaan van den kostprijs van de aardappelen, voorzover ze uit eigen bedrijf afkomstig zijn en tegen den inkoopprijs, voorzover ze van derden zijn verkregen.

Volgens bijlage VII en de door ons voorgestelde prijzen zijn de kosten van pootgoed dus:

- 1e. bij een behoefte van 1000 kg. pootgoed:
 $650 \text{ kg. } \dot{\text{a}} \text{ f. } -.10 + 350 \text{ kg. } \dot{\text{a}} \text{ f. } -.04\frac{1}{2}$ f. 80.80
- 2e. bij een behoefte van 1500 kg.:
 $60\% \times (1500 \text{ kg. } \dot{\text{a}} \text{ f. } -.10) + 40\% \times (1500 \text{ kg. } \dot{\text{a}} \text{ f. } -.04\frac{1}{2})$ " 117.--
- 3e. bij een behoefte van 2000 kg.:
 $50\% \times (2000 \text{ kg. } \dot{\text{a}} \text{ f. } -.10) + 50\% \times (2000 \text{ kg. } \dot{\text{a}} \text{ f. } -.04\frac{1}{2})$ " 145.--

In de eerste categorie vallen o.a. de Zeeuwsche Bonte en Blauwe, die op de bedrijven B, C, D en E de grootste oppervlakte bezetten. In de tweede categorie valt bedrijf 42 en waarschijnlijk 53.

b. De post arbeidsloon.

Ook deze post wordt beïnvloed door het pootaardappelbedrijf. De volgende bedragen aan arbeidsloon komen voor:

Bedrijf:	No.42	No.53	B	C	D	E
Bedrag:	f.266.19	f.279.83	f.188.89	f.197.65	f.230.01	f.209.--

Vergelijking van deze cijfers maakt de veronderstelling niet gewaagd, dat bij de eerste twee bedrijven rond f.50.- ten laste van de pootaardappelwinning moet worden gebracht.

c. De opbrengsten.

Op elke bijlage zijn de opbrengsten aangegeven. Deze loopen zeer uiteen. Dit moet voor een deel toegeschreven worden aan toevallige factoren. Een waren op bedrijf C in 1941 de Bintjes practisch mislukt. De opbrengsten zal men dienen te normaliseren, zoowel in de breedte (een groot oppervlak) als in de diepte (een reeks jaren).

Op bijlage VII is een overzicht weergegeven van de gemiddelde opbrengsten gedurende 10 jaren van twee bedrijven (onder één beheer) die samengevat zijn in de kostenopstelling van bedrijf E. De oppervlakte beteeld

van aardappelen is op deze bedrijven elk gemiddeld ongeveer 15 ha. Het 10-jaarlijksch gemiddelde van de totaal-opbrengst van Zeeuwsche Bonte en Blauwe blijkt te zijn: $(25550 + 25990) : 2 = 24770$ kg. Vanwege de geringere hoeveelheid beschikbare stikstof wordt een vermindering van de opbrengst verwacht in 1942 vergeleken met de basisjaren. Hoe groot deze vermindering zal zijn is moeilijk te schatten; op grond van gegevens van bemestingsproeven met stikstof heeft het Centraal Instituut voor Landbouwkundig Onderzoek eenige conclusies getrokken. Bij een N-toediening van 64% van de normale praktijkgift op de gemengde klei- en zavelgronden in Noordelijk Groningen werd onder "normale" omstandigheden een oogstvermindering van 6% berekend. Voor zee-kleigrond wordt voor 1942 60 kg. N per ha. voor consumptie-aardappelen beschikbaar gesteld. De praktijkgift blijkt op de onderzochte bedrijven te variëren tusschen 100 en 120 kg. N per ha. De Rijkslandbouwconsulent voor Zeeland noemde ons eenzelfde kwantum als normale praktijkgift. De stikstofbemesting in 1942 zal dus 50 à 60% bedragen van de normale bemesting. Een oogstdepressie van 10% zal waarschijnlijk aan den lagen kant zijn. Bij een toediening van 50% N acht de Rijkslandbouwconsulent voor Zeeland een schatting van de oogstvermindering van 15% zelfs aan den krappen kant.

Een recent onderzoek van de Nederlandsche Akkerbouw-Centrale toonde aan, dat in Zeeland voor 1941 gemiddeld 14% van de totale aardappelopbrengst als tarra gerekend moet worden.

d. De wijzigingscoëfficiënten.

De gebruikte wijzigingscoëfficiënten zijn dezelfde als die gebruikt zijn in rapport No.7 van Augustus 1941, met afwijking van die coëfficiënten, waarvoor door de Groninger Bedrijfsstudiegroepen andere werden voorgesteld.

Deze laatste zijn dus voorloepig overgenomen.

De kosten zijn dus gebracht op het niveau van Augustus 1941, behalve voor die posten - o.a. kunstmest - waarvan de vermoedelijke prijzen voor oogst 1942 al bekend zijn.

Gezien de zeer hoge oogstloonen, die in het najaar van 1941 moesten worden betaald tengevolge van het krappe arbeidsaanbod, komt het ons raadzaam voor een post van f.50.- op te nemen voor extra arbeidsloon. Indien de oorlogsomstandigheden in 1942 voortduren zal zich waarschijnlijk in 1942 dezelfde situatie voordoen als in den herfst van 1941.

Voor posten, die in de een of andere boekhouding buiten beschouwing waren gelaten, zocals b.v. afschrijving, zijn met behulp van de andere gegevens in de lacunes voorzien op de wijze als in de voetnoten is aangegeven. Voor bedrijfsrente is f.15.- in rekening gebracht uitgaande van een totaal aan kosten van f.750.-, terwijl de gemiddelde duur van investatie in het productieproces is aangenomen op 6 maanden en de rentevoet op 4% per jaar.

e. Het ondernemersloon

Het L.E.I. heeft ten aanzien van het ondernemersloon steeds het standpunt ingenomen, dat de beoordeeling van de hoogte hiervan buiten haar competentie ligt. Het vormt in de door haar uitgevoerde berekeningen slechts een factor om tot een eindcijfer te komen.

Hoewel het L.E.I. zich dus niet kan uitspreken over de hoogte van het ondernemersloon in het algemeen, behoort het wel tot haar taak na te gaan hoe de verhouding van het ondernemersloon moet zijn ten opzichte van de verschillende producten, om deze producten economisch gelijk te stellen. In vorige rapporten is meestal de verhouding van het ondernemersloon berekend op grond van de oppervlaktemaatsfuf. Alleen bij de berekening van den kostprijs van varkensvleesch is noodgedwongen een anderen sleutel gebruikt en wel een procentueele opslag op de kosten van 20%.

Waarschijnlijk zijn de hoeveelheden kosten voor alle producten een beteren maatstaf ter bepaling van de onderlinge verhouding van het ondernemersloon dan de oppervlakte. Het ondernemersloon dat op elk product kan worden verdiend oefent invloed uit op de samenstelling van het bouwplan. Indien de prijzen zoodanig worden bepaald, dat onderschillig welk gewas wordt verbouwd, het ondernemersloonevenhoog uitvalt onder gemiddeld normale omstandigheden, dan moet het als een natuurlijke reactie beschouwd worden, dat de boeren zocveel mogelijk gewassen gaan verbouwen, die relatief lage kosten en weinig moeite met zich meebrengen. De cultures, die relatief op hoge kosten komen en extra zorg ver-

geschaen, zullen dan zooveel als de vruchtwisseling dit toelaat, worden terug gedrongen.

Bij de prijsstelling van de granen is een ondernemersloon van globaal f.100.- per ha. voor een gemiddeld bedrijf blijkbaar tot richtsnoer genomen. De totale kosten van een ha. graan variceering gemiddeld volgens rapport No.7 (bijlage X) van f. 400.- tot f. 450.- per ha. Dat is dus een opslag van $100 : 425 = 23,5\%$ op de totale kosten.

De gemiddelde kosten van de vier Zeeuwsche bedrijven bedragen totaal f.719.- + f.50.- extra-loon = f. 769.-

Dit is de goedkoopste groep bedrijven per 100 kg. product. De lage kostprijs per 100 kg. kan schuilen in lage totale kosten, maar ook in relatief hoge opbrengsten per ha. Waarschijnlijk dragen beide factoren iets bij. Indien we dan ook aannemen dat in een gemiddeld goed bedrijf de kale kosten van een ha. aardappelen f.800.- per ha. bedroegen, hebben wij den indruk nog aan den lagen kant te zijn. Het berekende gemiddelde voor Groningen (bijlage IX) is f.761.43, waar dan nog f.50. arbeidsloon bij komt; dus totaal f.811.43.

Het ondernemersloon voor aardappelen naar den zelfden maatstaf berekend als voor granen in Groningen zou dan moeten bedragen $23,5\%$ van f.800.- is f. 188.- per ha. Bij een opslag van 20% zou het ondernemersloon f.160.- moeten zijn.

Om den aardappelverbouw gelijke kansen te geven als bv. de graangevassen moet een ondernemersloon van f.150.- à f. 200.- worden ingecalculeerd.

f. De omrekening van de beste bedrijven in economischen zin tot de gemiddelde bedrijven is geschied met behulp van een kosten-frequentie-diagram uit een rapport van 1940 (zie bijlage VII). Bedrijf B komt in dit diagram voor onder kostengroep 70/73. Het lijkt ons geen gewaagde veronderstelling om het viertal bij het onderzoek betrokken Zeeuwsche bedrijven in kostengroep 70/73 te plaatsen. Het blijft evenwel een veronderstelling.

Een gemiddeld bedrijf is te vinden in kostengroep 82/85. De omrekening heeft plaats door vermenigvuldiging van den gevonden prijs met 83/71.

Recapitulatie van de gegevens van eenige bedrijven betreffende de teelt van consumptie-aardappelen.

1	2	3	4	5	6
I	No.42	Ong. Haarlem	1.91	Eigenheimer	707.40
II	No.53	Zoetermeer	1.47	Onbekend	766.29
III	B	Zuid-Beveland	Gem.ong. 6.--	Bintje, Zeeuw- sche B.en Bl.	738.22
IV	C	Noord-Beveland	5.25	Bintje, Beve- lander, Zeeuw- sche B.en Bl.	695.91
V.	D	Zuid-Beveland	Gem.ong. 14.-	Hoofdz.Zeeuw- B.enBl., gedeel- telijk Bintje	768.97
VI	E	Zuid-Beveland	Gem.ong. 30.-	Hoofdz.Zeeuw- sche B.en Bl.	672.76

Kolom 1: Bijlage

" 2: Aanduiding bedrijf.

" 3: Ligging bedrijf

" 4: Oppervlakte beteeld met aardappelen in ha.

" 5: Soort.

" 6: Kosten in guldens per ha. behouden land oogst 1942 (zonder ondernemersloon.)

De berekening van den prijs per 100 kg.

Uitgangspunt.

a. Kosten - gemiddelde 4 Zeeuwsche bedrijven	f. 718.90
b. Opbrengsten Zeeuwsche Bonte en Blauwe	24.770 kg.
af: 10% oogstdepressie (afgerond)	2.470 "
	<hr/>
	20.300 kg.
Tarifa 14%	3.100 "
	<hr/>
Blijft voor consumptie	19.200 kg.
	<hr/> <hr/>

Kosten:

De gemiddelde kale kosten bedragen (afgerond)
Extra arbeidsloon

Ondernemersloon

Voeraardappelen 3100 kg. à f.2.20 1)

19.200 kg. cons.aardapp.(Z.Bonte en Blauwe)
moeten opbrengen

Afgerond per 100 kg. voor bedrijven in
kostengroep 70/73

100 kg. Zeeuwsche Bonte en Blauwe van gemid-
deld goede bedrijven uit kostengroep 82/85
moeten dus opbrengen 83/71 x f.4.45
83/71 x " 4.74

In dezen prijs is begrepen 25 cent bewaarloon
+ 15 cent afleveringsloon, zoodat de beginprijs
gesteld moet worden op

Volgens gedeelte A van dit rapport verhouden
zich de kosten per 1-heid product van
Zeeuwsche Bonte en Blauwe en Eigenheimer
als 116 : 100.

Dus 100 kg. Eigenheimer moeten opbrengen:

100/116 x f.4.80
100/116 x " 5.12

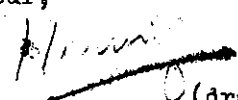
f.719.--	
" 50.--	
<hr/>	
f.769.--	
" 150.--	f.200.--
<hr/>	
f.919.--	f.969.--
" 68.20	" 68.20
<hr/>	
f.850.80	f.900.80
<hr/>	
f. 4.45	f. 4.74
" 5.20	" 5.52
" 4.80	" 5.12
" 4.15	" 4.41

Volledigheidshalve laten we hier de prijzen volgen van de rassen waar-
voor in gedeelte A van dit rapport berekeningen zijn gemaakt over de
verhouding van de kostprijzen.

Ras	Verhoudings cijfers	Berekende beginprijs	
		Ondernemers- loon f. 150	Ondernemers- loon f. 200.
Zeeuwsche Blauwe	116	f. 4.80	f. 5.12
Rode Star	107	" 4.45	" 4.72
Bevelander	107	" 4.45	" 4.72
Furore	103	" 4.25	" 4.54
Eigenheimer	100	" 4.15	" 4.41
Bintje	94	" 3.90	" 4.15
Industrie	93	" 3.85	" 4.10
Alpha	88	" 3.65	" 3.88

LANDBOUW-ECONOMISCH INSTITUUT
De Directeur,

's-Gravenhage,
13 Januari 1942.

(drs. J. Horring)

1) In gedeelte A van dit rapport is f.2.50 gerekend, gebaseerd op den
prijs die bij het maken van rapport 7 was voorgesteld door de Akker-
bouwcentrale.

BEDRIJF NO. 42. SPECIFICATIE VAN DE KOSTEN PER HA. EIGENHEEMER.

Kostenelementen	Oogst 1939	Tijds- coëff.	Oogst 1942	Corr.	1942
Organische mest	15.56	1.20	18.67		18.67
Kunstmest	14.33	1.31	18.77		18.77
Stikstof	18.10	1.16	21.--		21.--
Footgoed	71.78	1.50	107.67	+ 9.33	117.--
Onderh.werkt.& mat.	10.14	1.50	15.21		15.21
Onderhoud gebouwen	3.41	1.50	5.11		5.11
Onderhoud erf en wegen	- .73	1.30	- .95		- .95
Afschr.werkt.& materiaal	7.72	1.60	12.35		12.35
Algemeene kosten	10.06	1.1	11.07		11.07
Arbeidsloonen	177.58	1.245	221.19	-50.--	171.19
Sociale lasten	2.50	1)	30.97		30.97
Paardenkosten	21.87	1.50	32.81		32.81
Tractorkosten	13.46	2.--	26.92		26.92
Keurloon	9.35	-	-.--		-.--
Sproeimiddelen	5.77	1.30	7.50		7.50
Emballage en touw	14.10	-	-.--		-.--
Diversen	- .74	1.30	- .97		- .97
Rente	-.--	-	-.--	+15.--	15.--
Pacht	121.91	1.00	121.91		121.91
Totale kosten excl.kosten bewaren en afleveren			653.07		
Kosten bewaren 20.000 kg. à gem.25ct.per 100 kg.				+50.--	50.--
Kosten aflevering 20.000kg à gem.15ct.per 100 kg.				+30.--	30.--
Totale kosten				+54.33	707.40

Opbrengst in 1939: 23.900 kg.

1) 14% van het loon.

BIJLAGE II.

BEDRIJF NO. 53. SPECIFICATIE VAN DE KOSTEN PER HA. VAN AARDAPPELEN.
(ras orbake.d.)

KOSTENELEMENTEN	Jaargang 1939	Wiss. coëff.	Jaargang 1942	Cor-rectie	1942
Organische mest	15.60	1.20	18.72		18.72
Groenbemesting	4.31	3.00	12.93		12.93
Kalimeststoffen	18.02	1.25	22.53		22.53
Overige meststoffen	13.45	1.74	23.40		23.40
Stikstof	31.82	1.16	36.91		36.91
Pootgoed	132.40	1.50	198.60	-81.60	117.-
Onderh.werkt. en materiaal	10.23	1.50	15.35		15.35
Onderhoud gebouwen	1.07	1.50	1.61		1.61
Onderhoud erf en wegen	0.31	1.30	0.40		0.40
Afschr.werkt. en materiaal	13.07	1.60	20.91		20.91
Arbeidsloonen	188.62	1.245	234.83	-50.-	184.83
Sociale lasten	4.15	1)	32.88		32.88
Paardenkosten	64.11	1.50	96.17		96.17
Keurloon	6.12	-	-		-
Grondonderzoek	0.33	1.00	0.33		0.33
Verzekering	2.44	3.00	7.32		7.32
Plombeeren	3.40	-	-		-
Rente	-	-	-	+15.-	15.-
Pacht	80.-	1.00	80.-		80.-
Totale kosten excl. kosten bewaren en afleveren			802.89		
Kosten bewaren 20.000 kg. à gemidd. 25 ct. p. 100 kg.				+50.-	50.-
Kosten afleveren 20.000kg. à gemidd. 15 ct. p. 100 kg.				+30.-	30.-
Totale kosten				-36.60	766.29
Opbrengst in 1939: 29300kg.					

1) 14 % van het uitbetaalde loon.

BIJLAGE III.

KOSTPRIJSBEREKENING PER HA. VAN AARDAPPELEN (ras onbekend)

VAN EEN BEDRIJF OP ZUID BEVELAND (BEDRIJF B).

KOSTENELEMENTEN	Gemid. 37-'39	wijz. coeff.	Omger. 1942	Cor- rectie	1942
Stalnest	10.-	1.20	12.-		12.-
Greenbemesting	2.35	3.00	7.05		7.05
Kunstmest	46.79	1.24	58.02		58.02
Poetgoed	34.68	1.50	52.02	+28.78	80.80
Arbeidsloon	139.67	1.245	173.89		173.89
Sociale lasten	10.-	1)	24.34		24.34
Paardenwerk	49.10	1.50	73.65		73.65
Tractorkosten	6.36	2.00	12.72		12.72
Onderh. werkt. & materiaal	8.39	1.50	12.59		12.59
Onderh.gebouwen & kl.invent.	12.27	1.50	18.41		18.41
Onderh.sloten, greppels en wegen	5.64	1.43	8.07		8.07
Afschr. werktuigen	22.16	1.60	35.46		35.46
Teeltvergunning	40.66	-	-		-
Kuurloon	0.95	-	-		-
Bestrijdingsmiddelen	10.93	1.12	12.24		12.24
Algemeene kosten	21.80	1.10	23.98		23.98
Rente			15.-		15.-
Pacht			120.-		120.-
Totale kosten excl.kosten afleveren			659.44		
Materiaalkosten bewaren				+20.-	20.-
Kosten afleveren 20.000 kg. à gemid.15 ct. p. 100 kg.				+30.-	30.-
Totale kosten				+78.78	738.22
Opbrengst in '37-'39: 27.046 kg					

1) 14 % van het loon.

BIJLAGE IV.

KOSTENBEREKENING PER HA. VAN AARDAPPELEN (ZNEUWSCHE BONTE,
FUREOR, EIGENHEIMER, BINTJE EN ALPIA).
BEDRIJF OP NOORD-BEVELAND.

KOSTENELEMENTEN	Oogst 1941	wijz. coeff.	Omger. 1942	Cor- rectio	1942
Konstmest	56.95	1.053	59.02		59.02
Poetgoed	43.73	1.05	45.92	+34.88	80.80
Arbeidsloon 1)	145.38	-	152.65		152.65
Sociale lasten	21.81	2)	21.37		21.37
Paardenwerk	106.39		106.39		106.39
Onderh.werkt. & materiaal 3)	-		-	+14.38	14.38
Onderh.sloten, greppels, wegen	7.30		7.30		7.30
Afschrijving werktuigen 3)	-		-	+22.91	22.91
Bestrijdingsmiddelen	14.29		14.29		14.29
Hagelverzekering	0.61		0.61		0.61
Algemeene Kosten 3)	-		-	+11.68	11.68
Rente	-		-	+15.-	15.-
Pacht	109.51		109.51		109.51
Totale kosten (excl.kosten bewaren en afleveren)			517.06		
Kosten bewaren (20.000 kg. à gemid. 25 ct. p. 100 kg.)				+50.-	50.-
Kosten afleveren (20.000 kg. à gemid. 15 ct. p. 100 kg.)				+30.-	30.-
Totale kosten =====				+178.85	695.91
Opbrengst in 1941 18.910 kg. (Bintje mislukt)					

1) Daar de loonstijging + 1 Juni 1941 15% bedroeg en de werkzaamheden voor 1/3 vóór dien datum vielen is de berekening als volgt:

$$\begin{aligned}
 1 \times f. 145.38 &= f. 145.38 \\
 0.15 \times 1/3 \times f. 145.38 &= f. 7.27 \\
 \hline
 &= f. 152.65
 \end{aligned}$$

2) 14 % van het loon

3) Het gemiddelde van de bedrijven 42, 53 en B.

KOSTPRIJSEERKENING PER HA. VAN AARDAPPELEN (HOOFDZ. ZIEUWSCHE BLAUWE EN
MONTJE EN GEDEELTELIJK BINTJE). BEDRIJF D OP ZUID-BEVELAND.

Kostenelementen	Gemidd. '39-'40	Wijz. Coëff.	Omger. 1942	Cor- rectie	1942.
Directe kosten:					
Arbeidsloon:					
Planten	9.31	1.20	11.17		11.17
Wieden en sproeien	12.50	1.20	15.--		15.--
Roeien, i/d kuil brengen	69.32	1.20	83.18		83.18
Omscheppen, dekken, sorteeren en afleveren	81.65	1.20	97.98		97.98
Paardenkosten	59.49	1.40	83.29		83.29
Sociale lasten	8.07	1)	29.03		29.03
Tractorkosten	4.59	2.00	9.18		9.18
Kunstmest:					
Kalkammonsalpeter	35.69	1.16	41.40		41.40
Kalicut 40%	14.14	1.25	17.67		17.67
Superfosfaat	9.49	1.74	16.51		16.51
Footgoed				+80.80	80.80
Sproeipoeder	27.48	1.12	30.78		30.78
Stroo (750 kg. à f.19.--)			14.25		14.25
Weegloon	2.70	1.00	2.70		2.70
Hagelverzekering	-0.75	1.30	0.97		0.97
Indirecte kosten:					
Drainage	1.66	1.43	2.37		2.37
Najaarsploegwerk:					
Paardenkosten	18.19	1.40	25.47		25.47
Geschat arbeidsloon	6.07	1.20	7.28		7.28
Org. mest e.a. cultuuruitg.	15.25	1.20	18.30		18.30
Algemeene uitgaven	8.05	1.10	8.86		8.86
Onderh. e. afschr. gereedsch.	14.44	1.55	22.38		22.38
Bedrijfsleider	15.40		15.40		15.40
Rente				+15.--	15.--
Pacht			120.--		120.--
Totaal kosten (incl. kosten bewaren en afleveren)			673.17	+95.80	768.97
Het directe loon bedr. f. 207.33					
" Indirecte " " " 22.68					
Totaal loon f. 230.01					
Opbrengst (gem. 1931 t/m 1938): 22.700 kg.					

1) 14% van het loon.

KOSTPRIJSBEREKUNING PER HA. VAN ZIEUWSCHE PONTE EN ELAUF.

BEDRIJF OP ZUID-BEVLLAND.

KOSTENELEMENTEN	Gemid. 1939-1940	wijz- coëff.	Onger. 1942	Cor- rectie	1942
<u>Directe kosten:</u>					
Arbeidsloon: 2)					
Wieden	27.58	1.20	33.10		33.10
Oogstloon	60.87	1.20	73.04		73.04
Sorteeren, bewaren & afleveren	62.21	1.20	74.65		74.65
Paardenkosten 3)	42.71	1.40	59.79		59.79
Sociale lasten	7.39	1)	25.31		25.31
Kunstmest:					
Kalkammonsalpeter	35.92	1.16	41.66		41.66
Superfosfaat	10.27	1.74	17.87		17.87
Kalizout 40 %	12.97	1.25	16.21		16.21
Footgoed				+80.80	80.80
Stroo	5.15	2.00	10.30		10.30
<u>Indirecte kosten:</u>					
Drainage	1.84	1.43	2.63		2.63
Najaarsploegwerk:					
Paardenkosten 3)	16.61	1.40	23.25		23.25
Geschat arbeidsloon 2)	5.54	1.20	6.65		6.65
Oog.mest e.a. cultuuruitgaven	16.05	1.20	19.26		19.26
Algemeene uitgaven	10.66	1.10	11.73		11.73
Onderh. en afschr. gereedsch.	12.87	1.55	19.95		19.95
Vast personeel	6.72	1.20	8.06		8.06
Bedrijfsleider	13.50		13.50		13.50
Rente				+15.-	15.-
Pacht			120.-		120.-
Totale kosten (incl. kosten bewa- ren en afleveren)			576.96	+95.80	672.76
Het directe loon bedraagt f.180.79					
" indir. " " " 28.21					
Totaal loon f.209.-					
Opbrengst: zie bijlage VII.					

1) 14 % van het loon.

2) Het volgende geldt ook voor bedrijf D (Bijlage V):

- 2) Daar in een gedeelte van het oogstjaar 1940 al een loonstijging had plaats gevonden is de wijzigings-coëfficiënt van het gemiddelde van 1939 en 1940 verhoogd tot 1.20.
- 3) Idem wat de stijging van de paardenkosten betreft, verhoogd tot 1.40. De post "Najaarsploegwerk" kwam als één post voor in de boekhouding; de splitsing heeft dus een globaal karakter.

L.E.I.

Bijlage ~~VI~~ VII

OPBRENGSTEN (IN KG.) VAN ZEEUWSCHE BONTEN EN BLAUWEN PER HA.
(BEHOUDEN LAND) OP 2 BEDRIJVEN (F) IN ZUIP-BEVELAND.

	oors. aard.	poters en kriel	totaal	oors. aard.	poters en kriel	totaal
1931/32	14.046	3.952	17.998	13.803	3.173	16.976
1932/33	18.598	3.638	22.236	21.188	2.922	24.110
1933/34	20.310	6.436	26.750	24.323	5.090	29.413
1934/35	21.690	6.152	27.842	21.324	5.517	26.841
1935/36			25.407			19.990
1936/37	22.434	6.800	29.034	15.613	5.619	21.232
1937/38	18.975	5.916	24.891	18.065	3.710	21.775
1938/39	23.384	5.028	28.412	28.848	3.600	32.448
1939/40	22.982	3.692	26.674	23.131	4.356	27.487
1940/41	21.582	4.707	26.289	15.380	4.274	19.654
	184.001	46.121	255.533	181.675	38.261	239.926
Gemiddeld	20.445	5.125	25.553	20.186	4.251	23.992
Per Jaar	79%	21%		84%	16%	

BEHOEFTE AAN GOEDGEKEURD Pootgoed PER HA.

RAS	BEHOEFTE AAN POTERS PER HA. (In kg.)	% BEZET MET GOEDGEKEURD Pootgoed.	HET GEBRUIK AAN GOEDGEK. POTERS PER HA. (In kg.)
EERSTELING	1300	60%	780
BINEJE	1300	70%	910
EIGENHEIMER	1500	60%	900
ALPHA	2000	80%	1600
INDUSTRIE	1500	45%	675
FURORE	1500	65%	975
ROODE STAR	1000	65%	600
NOORDELING	1500	65%	975
BEVELANDER	1500	40%	600
Z. BONTE EN BLAUWE	1000	65%	650
VORAN	2000	50%	1000
ULTIMUS	2000	50%	1000
GLORIA	2000	50%	1000
TRIUMF	2000	50%	1000
RECORD	2000	50%	1000

BIJLAGE VIII

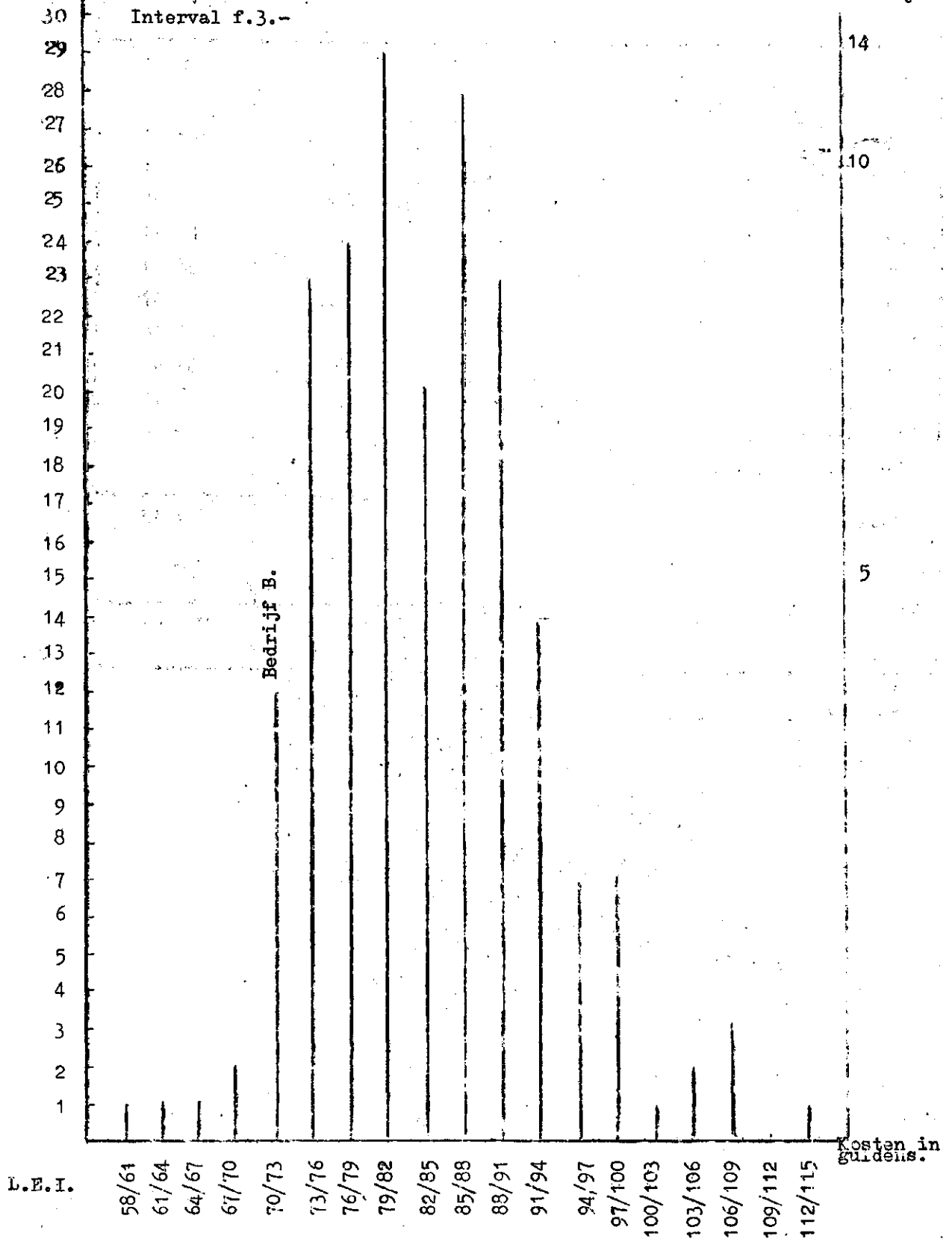
FREQUENTIE-DIAGRAM VAN 199 BOUWBEDRIJVEN IN ZEELAND, N.W.BRABANT, GOEREE EN OVERFLAKKEE EN HOEKSCHE WAARD, INGEDEELD NAAR DE GEMIDDELDE KOSTEN PER F.100

PRODUCT IN DE JAREN 1936/'37, 1937/'38, EN 1938/'39.

Ontleend aan: "Rapport inzake het onderzoek naar de kostprijzen van de voornaamste akkerbouwproducten voor den oogst 1940",

Aantal bedrijven.

% v.h. totaal aantal bedrijven.

Bijlage IX

PRODUCTIEKOSTEN VOOR OOGST 1942 VAN CONSUMPTIE-AARDAPPELEN IN DE
GRONINGER NOORDELIJKE BOUWSTREEK.

De directe kosten zijn het gemiddelde van 10 waarnemingen in de jaren 1936, 1937 en 1939; de indirecte kosten zijn het gemiddelde van alle bedrijven der Bedrijfstudiegroepen over de jaren 1936 t/m 1939.

Kostenelementen	Kosten in gl. p. ha.	wijz. coëff.	Omgerokend oogst 1942
<u>Totaal indirecte kosten:</u>	90.76		139.53
<u>Directe kosten:</u>			
Arbeidslonen	214.87	1.245	267.51
Kosten paarden	40.75	1.50	61.13
Kosten tractor	0.94	2.00	1.88
Pootgeed	57.86	1.50	86.79
Stikstofbemesting	30.15	1.16	34.97
Stalmest	0.98	1.20	1.18
<u>Bestrijding plantenz.</u>	0.84	1.12	0.94
Sociale lasten	14.69	1)	37.45
Vracht	0.03	1.50	0.05
Teeltvergunning	36.67	-	-
Keurloon en plombeering	0.16	-	-
<u>Totaal</u>	488.70		631.43
Pacht	130.-		130.-
<u>Totaal</u>	618.70		761.43

1) 14 % van het loon.

L.E.I:

BEREKENING VAN HET VERSCHIL IN PRODUCTIEKOSTEN VAN ENKELE RASSEN.

	Verhoud. knol- opbr. in %	Kosten p.ha. in gld.				Potaa- 2 t/m5	Versch. in kosten	Opbr. niet voor cons. aard.	Totale kosten (1)	Verh. tot.kos- ten in %	Verh. knol- opbr. in % (2)	Verh. van de kost- prijsen
		Poot- goed	Ziakte- bestr.	Stik- sterbe- mesting	Rooier							
A. Kleigrond :	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Eigenheimer	100	110	42	31	142	325	0	63	798	100	100	100
Bintje	104	94	53	32	145	321	-4	52	805	101	107	94
Rode Star	92	81	42	29	136	288	-37	81	743	93	87	107
Purore	99	122	53	31	141	347	+22	37	846	106	103	103
Industrie	109	122	44	34	149	349	+24	41	844	106	114	93
Alpha	118	162	34	37	155	388	+63	37	887	111	126	88
Z. Blauwe	84	73	150	26	130	279	-46	53	762	95	82	116
Berelander	94	110	34	29	137	310	-15	65	781	98	92	107
B. Zandgrond :												
Eigenheimer	100	104	-	15	101	220	0	66	559	100	100	100
Bintje	100	91	-	15	101	207	-13	72	540	97	99	98
Rode Star	90	77	-	14	96	187	-33	84	508	91	83	110
Purore	96	116	-	14	99	229	+9	79	555	99	92	108
Industrie	106	116	-	16	104	236	+16	76	565	101	106	95
Alpha	102	154	-	15	101	270	+50	73	602	108	101	107
Bevelander	94	104	-	14	97	245	-7	80	540	96	85	107
	91				95	213			530			113

(1) Deze zijn gelijk aan de "standaard kosten" (f.861.- resp. f.625.- per ha.) verminderd met de opbrengst van het niet voor consumptie geschikte gedeelte en vermeerderd resp. verminderd met de meerdere resp. mindere kosten (kol. 7).

(2) Dat gedeelte der knolopbrengst, dat voor consumptie geschikt is.

BILAGE X

L.E.I.

Bijlage XI

BEWELNING AFTREK KRIEL e.d.

	Verh: knol- opbr.	Totale knol- opbrengst	%	Aftrek	
				Hoeveelh. in kg.	a f: 2:50 % kg.
A. Kleigrond.					
Eigenheimer	100	25.000	10	2500	62.50
Bintje	104	26.000	8	2080	52.--
Rode Star	92	23.000	14	3220	80.50
Furore	99	24.750	6	1485	37.13
Industrie	100	27.250	6	1635	40.88
Alpha	118	29.500	5	1475	36.88
Z. Blauwen	84	21.000	10	2100	52.50
Bevelander	94	23.500	11	2585	64.63
B. Zandgrond.					
Eigenheimer	100	22.000	12	2640	66.=
Bintje	100	22.000	13	2860	71.50
Rode Star	90	19.800	17	3360	84.15
Furore	96	21.120	15	3168	79.20
Industrie	106	23.320	13	3031	75.78
Alpha	102	22.440	13	2917	72.93
Z. Blauwen	-	---	-	--	--
Bevelander	91	20.020	16	3203	80.08

L. E. I.